

podněty k reformě menšinové ochrany, jež byly předneseny v orgánech Společnosti národů. Dochází k názoru, že se Československo snažilo vyhnouti mezinárodnímu řešení menšinové otázky a za to se snažilo urovnati věci tyto uvnitř státu. — Byla-li první část díla věnována otázce národních menšin v právu mezinárodním, je část druhá věnována opět se stejnou důkladností těmto vnitřním snahám, t. j. otázce národních menšin z hlediska právního řádu Československé republiky. Jsou zde probrány jednak všeobecné předpisy a ustanovení zákonů a vlád. nařízení o sčítání lidu, která se dotýkají národních menšin, jakož i vylíčen vývoj jazykového práva na území republiky od plenimárního rozhodnutí ze dne 19. III. 1919 (Boh. V.) až po definitivní úpravu tohoto práva. V tomto oddíle je také pojednáno o užívání jazyků stát. orgány, samosprávnými korporacemi a o užívání jazyků v Národním shromáždění a připojeny statě o povinnosti znalosti jazyka a o řízení o stížnostech v jazykových záležitostech. Závazkům kulturního rázu vzhledem k národním menšinám je věnován další oddíl, který předchází podrobnému vyřešení otázky stát. občanství, a to jak podle zákona z r. 1920, tak i podle zákona z r. 1926. Samostatná kapitola jedná o právním postavení Podkarpatské Rusi v Československé republice. Je v ní probrána historie jejího připojení k republice, definitivní její organizace, přechodná ustanovení o dnešní prozatímní organizaci a jazykové právo platící na jejím území. — V závěru klade si autor otázku, zda lze vůbec mluvit o jednotném právu na ochranu menšin a přisvědčuje na tuto otázku, pokud jde o právo mezinárodní. Pokud se ale jedná o samotné Československo, je toho názoru, že lze stěží mluvit o samostatném a jednotném právu národním a menšinovým. Přimlouvá se, aby při definitivním řešení menšinové otázky bylo vycházeno menšinám co nejvíce vstříc, aby za to od nich byly získány věcně hodnotné záruky spolupráce, loyality a patriotismu. — V dodatcích je ke knize připojen text československo-polské smlouvy z r. 1920 a francouzský dopis ministra Beneše z 5. IV. 1923 sekretariátu Společnosti národů.

Peterka.

Dr. Václav Paleček: Die israelitische Religionsgesellschaft. Otisk ze »Slovníku veřejného práva československého«. Přeložil Dr. F. K. Pick. Brno 1932. R. M. Rohrer, ss. 81 in 12°. Dr. Paleček, ministerský rada m. š. a n. o. (legislat. odbor), zpracoval první systematicky právní poměry náboženské společnosti israelické doby nejnovější. Po stručném přehledu historickém podává autor ve dvou oddílech právo platné v zemích historických a právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi, které jest charakterisováno svou komplikovaností. V jednotlivých pododdílech pojednává se o teritoriálním a osobním podkladu, orgánech náboženských obcí, úřední moci a oboru působnosti jejich, dále o vyšších náboženských organizacích, státním dohledu a konečně o státních kultových úřadech. Překladatel Dr. Pick přidal k práci poznámky, které velmi pěkně doplňují tuto cennou informační příručku.

Dr. Rudolf Wierer.

Fedor Kovářik. Zážitky a dojmy ruského Čecha za carství. Prameny k dějinám vzájemných styků slovanských. Svazek II. Praha 1932. Nákl. Slovanského ústavu. 8° str. 346, cena 50 Kč. — Autor pobyl na Rusi plných 42 let (1878—1920), zprvu jako profesor reálky, později pak kadetského učiliště v Poltavě do roku 1911 a jako ředitel gymnasia v Konstantinogradu v Ukrajině. Jeho vzpomínky jsou tím cennější, ježto se zúčastnil vedle své činnosti pedagogické i podnikání zemědělského a docela i práce samosprávné. Jeho líčení jest souborem jednotlivých vzpomínek, které autoru zůstaly v paměti.

Právnicka zaujme nejvíce všestranný obraz organizace školství carského režimu, najmě středního. Autor ukazuje, že do posledních let před válkou byla péče o školství národní zcela zanedbána a přenechána řídké celkem snaze samosprávy a jednotlivých mecenášů. Střednímu školství naproti tomu byla věnována veliká pozornost,

najmě pokud se sil učitelských týče, leč přes to trpělo neustálými reformními a reorganisačními akcemi, které byly velmi ukvapeně prováděny a vnášely paniku do škol. I péče o hmotné postavení personálu učitelského nesla ráz nesoustavnosti a nejednotnosti. Velkým nedostatkem byl naprostý nezájem o školství odborné, zejména řemeslnické, které existovalo zcela sporadicky. Tomu nedostatku vděčilo Rusko za to, že vedení ruského průmyslu se zmocnili z velké části cizinci, zejména Němci a ovšem židé.

Pokud se ústavní a politické struktury Ruska týče, považuje Kovařík za hlavní příčiny pádu carismu jednak přehnanou centralisaci, která ponechávala guberniální samosprávě málo pravomoci, a pak zejména útisk nejen národností neruských, nýbrž i kmene maloruského, který zejména popuzoval nevelkoruskou inteligenci.

Jinak však posuzuje Kovařík carism přes to, že uznává jeho chyby, velmi příznivě; míní, že carism měl do určité míry vždy demokratický ráz a soudí, že pro budoucnost bude carism mutatis mutandis nutně vládní formou nového Ruska, ježto prý anarchické sklony povahy slovanské, zejména ruské, ryzí lidovládu vylučují.

Kovaříkova práce jest výplodem — byť i ne vždy uhlazeně podaným — dlouholeté zkušenosti českého kulturního pracovníka v Rusku, který vskutku charakterně zůstává věren svým starým ideálům politickým. Ovšem autor přes to, že dovedl oceniti i stinné stránky svého ideálu, nedovede vždy správně hodnotiti poučení z historie, jíž se tak často dovolává. A proto uznává, myslím, každý upřímnost a vyvinutý smysl autora této cenné a zajímavé práce pro čest, i když nebude souhlasiti nejen s autorovým stanoviskem politickým, ale i zejména s jeho hodnocením dějin.

Dr. Rudolf Wierer.

Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem 1562—1628. Curis Instituti historici Bohemoslovenici Romae et Prague tomus IV : Ep. Antonii Caetani 1607—1611, pars I. Edidit Milena Linhartová. — Pro úplnost uvádíme, že vyšel první svazek vydání listů a zpráv papežských nunciů u císařského dvora, jimiž se Československý ústav historický přiřazuje k zahraničním edicím nunciatur. Československá edice, jejíž první svazek obsahuje akta z r. 1607, bude mít speciální význam pro politickou a náboženskou historii, pro české právní dějiny pak potud, pokud se dotýká otázek veřejnoprávních a církevně-právních. Vydání je uspořádáno po vzoru zahraničních edicí a opatřeno velmi pečlivým materiálem poznámkovým i rejstříkovým.

Č a.

Univ. doc. dr. Adolf Procházka: Žalobní důvod. Studie k normativní konstrukci civilního sporného procesu. Praha-Brno 1932. Sbírký spisů právn. a národohosp. (vyd. K. Engliš a F. Weyr), svazek LVIII. Nakladatelství »Orbis« v Praze XII. Stran XVIII + 100, cena 30 Kč. — Jde o první procesuální monografii, založenou na teorii normativní. Řešení otázky žalobního důvodu je podáno především — jak již metoda normologické teorie vyžaduje — jako řešení otázky povšechné. Autor ji formuluje jako otázku po důvodu normy, neboť žaloba obsahuje návrh na vydání normy a odůvodnění této normy bude patrně též odůvodněním jejího návrhu. Po tomto položení problému předeseílá spisovatel vlastnímu jeho řešení výkladu o logické souvislosti právních norem, o deklarativním charakteru civilního sporného soudnictví, o procesuální a materiální teorii právní moci, jakož i celkový výklad o soustavě civilního sporného procesu, obsažený v kapitolách o orgánním charakteru civilního sporného řízení, o předpokladech normotvorné povinnosti v civilním sporném soudnictví, o důvodu právní ochrany a o procesním předmětu. Vlastní řešení tématu podává spisovatel v posledních dvou kapitolách o žalobním důvodu a o individualisační jeho funkci. Procházka vychází z konstrukce t. zv. normy předrozsudečné, která je určitou novotou v teorii normologické a kterou bude nutno ještě hlouběji propracovati. Předpoklady normy předrozsudečné jsou